

Rozhledy matematicko-fyzikální

Zdeněk Janout

Upoutávka na knihu Ivo Krause a Štefana Zajace Česká a slovenská fyzika
1945–2005

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 95 (2020), No. 3, 48–50

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/148464>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2020

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ*:
The Czech Digital Mathematics Library <http://dml.cz>

Upoutávka na knihu Ivo Krause a Štefana Zajace Česká a slovenská fyzika 1945–2005

Zdeněk Janout

Publikace *Česká a slovenská fyzika 1945–2005* časově navazuje na knihu *Fyzika za první republiky*, kterou vydalo nakladatelství Academia v roce 2017 v edici První republika. Stejně jako v předcházející knize, kde se autoři neomezuji pouze na meziválečné období (časovým přesahem tam byla kapitola II. *Tradice československé fyziky od založení pražské univerzity do roku 1918*), tak i v novější monografii se neomezuji pouze na léta ohraničená letopočty 1945 a 2005. Uvedené roky jsou symbolické mezníky. Rok 1945 je rokem, kdy skončila druhá světová válka, kdy byla znovu obnovena výuka na československých vysokých školách a kdy u nás začal široký rozvoj fyzikálního výzkumu. Rok 2005 je rokem, kdy celosvětově fyzikové vzpomněli stého výročí průkopnických prací A. Einsteina vyhlášením Světového roku fyziky (OSN). Je přirozené a logické, že monografie má časové přesahy přes uvedené roky.

Monografie je rozdělena na čtyři části. První část, *Fyzika v českých zemích*, začíná obdobím před rokem 1945, konkrétně protektorátem Böhmen und Mähren, kdy byly české vysoké školy uzavřeny a jejich profesori a studenti šikanováni. Pozornost je věnována činnosti České akademie a vědeckých společností. Výuka fyziky probíhala pouze na dvou německých vysokých školách, a to v Praze a v Brně. Dále je pak, v období od 1945 do 2005, popsána výuka fyziky a výzkum na vysokých školách, organizace vědeckého výzkumu, stanovení hlavních směrů výzkumu, činnost fyzikálních ústavů a výzkum v atomové a jaderné fyzice. V závěru této části je pojednáno o českých fyzicích, kteří trvale pracovali v zahraničí.

Druhá část, *Fyzika na Slovensku*, pojednává o fyzice v období Slovenského státu 1939–1945, dále o výuce a výzkumu ve fyzice na slovenských vysokých školách po roce 1945 a o výzkumu ve Slovenské akademii věd od roku 1953.

Třetí část, *Technický pokrok ve druhé polovině 20. století ve světě a v Československu*, je věnována technickému pokroku, jsou zde popsána technická zařízení československé konstrukce a výroby, materiálové inženýrství, pokroky v silnoproudé a slaboproudé elektrotechnice.

Čtvrtou část knihy tvoří *Biografická hesla*; jde o téměř 150 krátkých

životopisů významných fyziků diskutované doby. Autoři čerpali informace o fyzicích z českých i zahraničních pramenů, jmenovitě z biografických slovníků, autobiografií, časopisů, memoárů, nekrologů, z hesel na internetu, ale i z archivů. Kromě toho shromažďovali a ověřovali potřebné informace o fyzicích a jejich výzkumech během svých zahraničních cest a pracovních pobytů na zahraničních univerzitách a institutech.

Monografie je doplněna třiceti šesti obrázky, portréty osobností, fotografiemi titulních listů vysokoškolských učebnic, univerzitních budov, fyzikálních přístrojů, pamětních medailí a dalšími dokumenty, které vhodně doplňují text. V závěru je uveden seznam literatury a jmenný rejstřík.

Autory monografie jsou pedagogové Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze. Prof. RNDr. Ivo Kraus, DrSc., patří mezi naše přední odborníky na dějiny přírodních věd. Doc. Ing. Štefan Zajac, CSc., byl mnohaletým předsedou Jednoty českých matematiků a fyziků. Jeho odbornou specializací jsou magnetické vlastnosti materiálů a na fakultě přednáší teorii pevných látek. K napsání této monografie se autoři připravovali několik let. Monografie je výsledkem cílevědomé, systematické a vytrvalé práce autorů.

Monografie je napsána čtivě a svým pojetím jistě upoutá čtenáře z řad široké veřejnosti, zejména zájemce o historii přírodních a technických věd. Vhodně rozšiřuje a doplňuje informace obsažené v učebnicích fyziky, matematiky a dějepisu středních i vysokých škol. Pokud je mi známo, podobná monografie nebyla u nás doposud vydána. Monografie *Česká a slovenská fyzika 1945–2005* vyšla v červenci 2020 v Nakladatelství Academia v edici Galileo.

Knihu lze zakoupit na
<http://www.academiaknihy.cz>
 nebo
<http://www.eknihy.academia.cz>.

